

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Použití nepravdivých listinných důkazů v civilním sporném řízení

V civilním sporném řízení hrají významnou roli povinnost tvrzení, tedy povinnost účastníka řízení uvést skutečnosti důležité pro rozhodnutí a povinnost důkazní, tedy povinnost účastníka navrhnout důkazní prostředky k prokázání skutečnosti, kterou tvrdí. Obě povinnosti jsou spojeny s odpovídajícími břemeny, jejichž unesení je procesní odpovědností účastníka. V případě břemena tvrzení jde o odpovědnost za to, že se soud určitou skutečností dozví, v případě důkazního břemene jde o odpovědnost za to, že určité skutečnosti budou prokázány. Pokud se soud určitou skutečností nedozví, nebo nebude určitá skutečnost prokázána, bude důsledkem neúspěch ve sporu.

V praxi jsou proto občas soudu předkládána tvrzení ve větším než nutném rozsahu, a to z důvodu opatrnosti, tzv. „aby se na něco nezapomnělo“. Při předkládání důkazů však někdy dojde k situaci, kdy jsou za účelem unesení důkazního břemene předkládány důkazy dodatečně vytvořené právě za tímto účelem, tedy padělané. Pokud by šlo o padělek veřejné listiny, jednalo by se o záležitost trestního práva (§ 348 trestního zákona). Jak však postupovat v případě, kdy v civilním sporném řízení dojde k předložení padělané soukromé listiny, které má být použito jako důkazu určitých tvrzení?

Ingerence trestního práva do civilního procesu?

Některé padělky jsou natolik amatérské, že je lze odhalit při obvyklé pečlivosti, jiné jsou však natolik sofistikované, že k jejich odhalení může dojít pouze náhodou. Například pokud žalobce požadoval ušlý zisk na základě ušlé příležitosti ze smlouvy, kterou nemohl podepsat pouze vinou žalovaného, což prokazoval písemným vyjádřením druhé strany této zamýšlené smlouvy. Toto nepravdivé vyjádření přitom vystavil dlouholetý kamarád žalobce zaměstnaný u této druhé smluvní strany, což vyšlo najevo pouze v důsledku náhody. Žalobce tedy soudu vědomě předložil listiny obsahující nepravdivé skutečnosti, čímž chtěl soud uvést v omyl ohledně existence jím tvrzeného nároku a docílit tak unesení důkazního břemene. Důsledkem tohoto jednání mělo být vydání pravomocného rozsudku ukládajícího žalovanému, aby žalobci uhradil vyfabulovaný nárok. Z letmého pohledu by se tedy mohlo zdát, že se žalobce dopustil trestného činu podvodu. Při bližším pohledu je však nutné povšimnout si, že obdobnou záležitost již řešil Nejvyšší soud v usnesení spis.zn. 11 Tdo 229/2004 ze dne 28.4.2005. Ačkoliv toto usnesení řešilo situaci podle právní úpravy trestního zákona účinného do 31.12.2009, lze jeho závěry použít i za účinnosti v současnosti platného trestního zákona, neboť skutková podstata trestného činu podvodu je prakticky totožná. Jak tedy Nejvyšší soud postupoval a jak odůvodnil své rozhodnutí?

Nejvyšší soud řešil otázku, zda lze soud uvést v omyl tím, že dojde k uplatnění padělané směnky ve směnečném řízení. Žalobce chtěl docílit vydání směnečného platebního rozkazu soudem a následně tak donutit žalovaného k učinění majetkové dispozice. V omyl tedy měl být uveden soud a v důsledku tohoto omylu mělo dojít k obohacení na úkor žalovaného. Z odůvodnění je pro pochopení problému nutné citovat následující pasáž: *„Soud se zabýval otázkou, zda lze podáním žaloby k soudu naplnit znak skutkové podstaty trestného činu podvodu „vede někoho v omyl“. Při řešení této otázky vycházel z judikatury z první republiky, podle které v podání žaloby k soudu, i kdyby vycházela z vědomě nepravdivých tvrzení, nelze spatřovat naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu*

(Sbírka rozhodnutí NS 1919-1948, Vážný, č. 393/1921). Podle této argumentace má žalovaný v řízení možnost se nároku bránit, nesprávná tvrzení žalobce vyvracet a civilní soud je povinen věc náležitě objasnit. Je povinností soudu zkoumat předložené listiny (směnku) z hlediska jejich formálních zákonných náležitostí, tedy v tom smyslu, zda není důvod o pravosti směnky pochybovat. Pouze jsou-li uvedené formální předpoklady splněny, vydá soud směnečný platební rozkaz. V něm žalovanému uloží, aby do tří dnů od doručení rozhodnutí zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby ve stejné lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Žalovaný může samozřejmě namítat i to, že listina, která byla soudu předložena, není platnou směnkou.

O sporném řízení civilním přitom platí, že je ovládáno zásadou projednací, dle níž výsledek důkazního řízení odvisí zásadně od iniciativy účastníků řízení, nicméně tím není opuštěna zásada zjišťování skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Zásada projednací přitom umožňuje žalovanému nesprávným a případně i úmyslně nepravdivým tvrzením žalobce se bránit a vyvracet je; z povinnosti rozhodnout na základě zjištěného skutkového stavu, pak plyne soudu možnost provést i jiné než účastníky navržené důkazy, vyšla-li v řízení najevo potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu. Rozhodnutí ve věci obsahuje autoritativní skutkový závěr, jenž jinými než procesními prostředky k ochraně práva změnit nelze. Je-li pojem omylu vymezen nevědomou neshodou vůle a projevu, a je-li soud povinen zjišťovat skutkový stav bez důvodných pochybností, čili jinými slovy je místem nalézání práva, pak nastíněný zákonný rámec z povahy věci vylučuje možnost podřadit obecný soud v civilním řízení sporném pod rámec osob, jež mohou být uvedeny do omylu pachatelem trestného činu podvodu. Proto nelze soud, který vede civilní řízení, považovat za subjekt, který lze v rámci tohoto řízení, uvést v omyl ve smyslu skutkové podstaty trestného činu podvodu“. Dále se soud zabýval otázkou, zda nemohlo v tomto případě dojít k trestnému činu padělání a pozměňování peněz, což však není předmětem tohoto článku. Podstatný je závěr, že předložení padělaných listin jako důkazů v civilním řízení není trestným činem podvodu.

Závěr

Současná právní úprava umožňuje používat v civilním sporném řízení i nepravdivé důkazy a je hlavně věcí protistrany, aby postupovala s náležitou pečlivostí při posuzování všech předložených listinných důkazů. Úspěch ve sporu tedy závisí nejen na kvalitě právní argumentace, ale i na pečlivém studiu všech aspektů konkrétního případu a na procesní aktivitě stran. Nelze totiž všechna odhalení ponechávat náhodě, je třeba provést průzkum všech dostupných zdrojů. Odhalení a prokázání nepravdivosti předložených důkazů totiž může mít na výsledek sporu větší vliv, než obsáhlé citace judikatury.

Mgr. Milan Zeman

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)